

Üniversite Yayın No : 4390
Eczacılık Fak. Yayın No : 80
I S B N 975 - 404 - 679 - 4

ECZACILIK TARİHİ ARAŞTIRMALARI

**VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı'nda
(İstanbul, 5-7 Haziran 2002)
Sunulan Bildiriler**

**Editör
Prof. Dr. Afife MAT**

İstanbul - 2003

ECZACILIKTA HAT ÖRNEKLERİ

*Dr. Şeref ETKER**

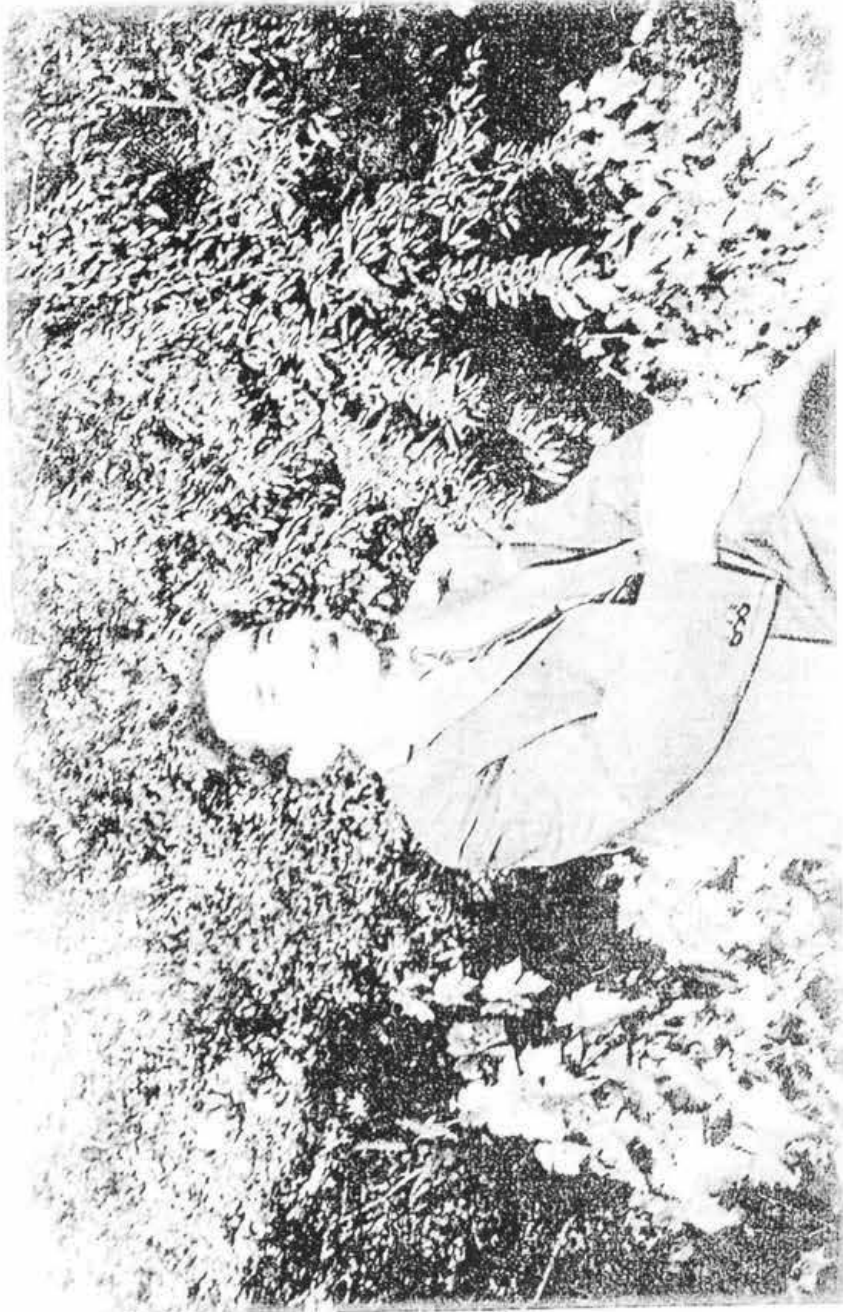
Türk eczacılığı hat sanatından önemli ölçülerde yararlanmıştır. Tabela, antetli kağıt ve zarflar, tanıtım kartları, ilaç ve laboratuvar etiketleri, müstahzar kutuları ve mühürler üzerinde hat, grafik bir öge olarak kullanılmış; son dönemin tanınmış hattatları eczacılıkta kullanılan imzalı-imzasız pek çok ürün bırakmışlardır. Sunumda, Hattat **Mustafa Halim Özyazıcı** (1898-1964) ile **Mehmed Hulusi Yazgan**'a (1869-1940) ait çalışmalarla eczacılıkta hat örnekleri verilmektedir.

Mustafa Halim Özyazıcı (1898 – 1964)

Nalincızade Mustafa Halim (Özyazıcı) Kırımlı Hacı Cemal Efendi ile Sudan asıllı bir annenin oğludur. Gülşen-i Maarif Rüşdiyesinde Hamid Aytaç'dan rıka dersleri aldı. Sanayi-i Nefise Mektebinin hakkaklık ve resim şubesinde bir yıl okuduktan sonra, 1914'te Medresetül-Hattatin'e kaydoldu. Hasan Rıza ve Kamil Akdik'ten sülus ve nesih, Mehmed Hulusi Yazgan'dan nestalik, İsmail Hakkı Altınbezer'den sülus yazı ve tuğra dersleri alarak 1918'de mezun oldu. Divan-ı Hümayun Mühimme Kalemi müdürü Ferid Bey'den divani ve celi divani yazıları öğrendi. Matbaa-i Askeriye ve Evkaf matbaalarında çalıştı. Daha sonra, 1921'de Babiali'de bir yazı atölyesi açarak harf devrimine kadar profesyonel hattatlığını sürdürdü.

Bir ara Silivrikapı dışında bağcılık da yapan Hattat Halim, 1946'da Güzel Sanatlar Akademisi'ne hat öğretmenini olarak atandı. 1963'te emekliliğine kadar bu görevde kaldı (1-5).

* Zeynep Kamil Hastanesi, Üsküdar, 34668 İstanbul

Resim 1 : Hattat Mustafa Halim Özyazıcı Cevzliğbağ'daki evinin bahçesinde

Örnek :

Hattat Halim'in bir eczane için yaptığı 'Nesih' çalışma (1925 ?). İmza üstte Halim, altta: Hattat Mustafa Halim (Resim 2).

Resim 3 : Hattat Halim tarafından hazırlanan bir ilaç kutusu tasarımı : Scabiol/Skabyol

Kimyager ve Eczacı Dr. Ömer Şevket (Öncel, 1880-1950) ile Cilt ve İç Hastalıkları Uzmanı Dr. Hasan Reşad (Sığındım, 1884-1971) Beyler tarafından hazırlanan **Scabiol/Skabyol** emülsiyon (mixture): **Kükürt** (Soufre précipité) ve **Peru Balsamı/Katranı** (Baume de Pérou) % 10 (taşıyıcı: Alcool à 60° / Eau de Rose ?) içermektedir. Uyuz sağaltımı için kullanılan ilaç, Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi'nin 1 Ağustos 1334 (1918) tarih ve 61 Numaralı ruhsatını taşımaktadır. İstanbul'da **Şark İspençiyari Laboratuvarı** tarafından 1950'lere kadar üretilmiştir (Resim 3).

Mehmed Hulusi Yazgan (1869 – 1940)

Hocazade Mehmed Hulusi (Yazgan), Fatih Camii ders-i am hocası ve Darüşşafaka öğretmeni Hafız Mustafa Efendi'nin oğludur. Babasının ve İzmit'li Mustafa'nın yanında yetişti. Sultan Selim mektebinde Osman Efendi'den, Muhsinzade Abdullah ve Çarşambalı Arif Beylerle, Üstat Sami Efendi ve Babialı müsevvidlerinden Hasan Hüsni Efendilerden sülus ve sülus celisi ve ta'lik öğrendi. Özellikle ta'lik yazalarıyla ün kazanmıştır. Medresetül-Hattatin'de hat dersleri verdi. Mevlevi olan ve iyi Farsça bilen Hulusi Efendi, Sultan Selim Camiindeki müezzinlik vazifesini ömrünün sonuna kadar sürdürdü. Aynı zamanda Türbeler bekçisi idi.

TBMM'nin eski binasındaki "**Hakimiyet Milletindir**" levhası ile İstanbul'da Vakıf Gureba Hastanesi'nde bulunan "**Olmaya Cihanda Devlet Bir Nefes Sıhhat Gibi**" levhası ve bugün Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları olan Reşadiye Kışlasındaki girişindeki yazıt onundur. Mehmed Hulusi Yazgan, ressam Dr. Hikmet Hamdi'nin (1872-1931) hat öğretmeni olmuştur (7-10).

Örnek :

Hattat Hocazade Mehmed Hulusi Yazgan tarafından Dr. İbrahim Etem Kimyaevi (daha sonra Dr. İbrahim Etem Laboratuvarı / İlaç Sanayii) için yazılmış bir 'Ta'lik' başlık (1924 ?)

KAYNAKLAR

1. Derman, U., **Hattat Mustafa Halim Özyazıcı (1898-1964). Hayatı ve Eserleri**, İstanbul, [1964] "50 San'at Sever Serisi, 20-1964"
2. Ünver, S., "Bir üstadın ardından: Hattat Mustafa Halim", **Yeni İstanbul**, 7 Ekim 1964
3. Barın, E., "Hattat Halim Özyazıcı", **Akademi**, sayı 3-4, Haziran 1965, ss. 18-19
4. Derman, U., **Ölümünün 20. Yılında Hattat M. Halim Özyazıcı, 1898-1964**, (İstanbul, 1984)
5. **Halim Efendi'nin Nesih, Divânî, Celi Divânî, Rık'a Meşk Murakkı**, haz. M. Serin, İstanbul, 2000 "Kubbealtı neş., 73"
6. Baylav, N., **Eczacılık Tarihi**, İstanbul, 1968, s. 269 (Resim 141)
7. İnal, İ.M.K., **Son Hattatlar**, İstanbul, 1955, "Hulusi Efendi" s. 551-552
8. Ünver, S., **Hattat Mehmed Hulusi (1869 – 8/1/1940)**, İstanbul, [1958] "50 San'at Sever Serisi, 16-1958
9. Alpaslan, A., "Yazgan, Mehmed Hulusi", **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, İstanbul, 1999, C. 2, s. 671, Yapı Kredi Kültür Sanat yay.
10. **Hulûsî Efendi'nin Ta'lik Meşk Murakkı**, haz. M. Serin, İstanbul, 1999 "Kubbealtı neş., 65"